

Prethodno saopštenje

UDK 578.834:330.101.541(497.6RS)

DOI 10.7251/SVR2021064S

UTICAJ COVID-a 19 NA EKONOMIJU REPUBLIKE SRPSKE

Dr Srđan Šuput¹

Apstrakt: Ovaj rad analizira uticaj pandemije COVID19, kao i ozbiljne uticaje koja je ova pandemija izazvala, kako je uticala je na ogromne poremećaje globalne-svjetske ekonomije, pa samim tim i na male i vrlo ranjive ekonomije. U datim okolnostima prije pandemije, ipak stabilna ekonomija Republike Srpske, je doživjela udare i poremećaje. Niko ne može da kaže, a vrijeme je to i pokazalo, da postoji ta ekonomija koja može da odoli pandemiji COVID. Ekonomija je naprosto preko noći stala, potrošnja je stala, stvaranje novih vrijednosti je stalo, radna mjesta su počela da se tope, pa je vrlo zanimljivo pratiti, mjeriti i vidjeti koji uticaj COVID ima na ekonomiju Republike Srpske. Uticaje pandemije na ekonomiju Republike Srpske prikazaćemo kroz tri uticaja, a koja imaju direktnu vezu na ekonomiju i ekonomska kretanja u Republici Srpskoj.

Ključne riječi: *ekonomija, pandemija COVID 19, privredni subjekti*

UVOD

Mnoga istraživanja u svijetu, Evropi pa i samoj Republici Srpskoj su rađena čim je pandemija COVID zakucala na vrata globalne ekonomije.

Upravo ta istraživanje išla su u pravcu kako bi se razumjela situacija i predvidjeli izazovi u kojima se nalaze ekonomije svijeta, a koji su prouzrokovani pojavom pandemije COVID-19. Rezultati uticaja pandemije COVID, koja su rađena u Republici Srpskoj, najbolje se vide kroz istraživanja Unije poslodavaca RS, koja je u saradnji sa EBRD, sprovedla detaljna istraživanja prvih udara pandemije COVID.

Svi podaci u izvještaju predstavljeni su kroz tri dimenzije: opšti uticaj COVID-19, uticaj na bazi veličine preduzeća (po broju radnika) i uticaj shodno sektoru u kojem poslodavci posluju.

---

¹ Dr Srđan Šuput, MS solutions doo Banja Luka, email suput1977@gmail.com

Svaka kriza koja dođe kao posljedica rata, ekonomskog rata ili kriza izazvana pandemijom, ima svoje trenutne i buduće posljedice na ekonomiju.

Unija udruženja poslodavaca Republike Srpske (dalje UUPRS) uz tehničku podršku Međunarodne organizacije rada (MOR) i u partnerstvu sa Evropskom bankom za obnovu i razvoj (EBRD) je sprovela istraživanje kako bi razumjela situaciju i izazove u kojima se nalaze poslodavci, a koji su prouzrokovani pojavom infekcije COVID-19. On-line istraživanje za potrebe Unije udruženja poslodavaca Republike Srpske razvijeno je na osnovu alata za istraživanje uticaja COVID-19 na poslovanje, koji je Međunarodna organizacija rada kreirala za poslodavačke i biznis asocijacije. Izvještaj koji je posljedica istraživanja, će biti korišten u zastupanju interesa poslodavaca u dijalogu sa Vladom Republike Srpske, institucijama i drugim zainteresovanim stranama.

Istraživanje koje je sprovedeno od strane UUPRS rađeno je na uzorku od 441 poslodavca koji zapošljavaju preko 49.000 radnika. (UUPRS Istraživanje uticaja COVID na poslovanje 2020 godina, str. 4). Zanimljivo da je 87% ispitanih preduzeća u privatnom vlasništvu, dok je 4% u stranom vlasništvu, 3% u državnom, i ostalih 6% ostalo. (UUPRS Istraživanje uticaja COVID na poslovanje, 2020)

Upravo kroz ova naučni rad pokušaćemo pokazati kako je pandemija COVID koja je narušila ekonomska kretanja Republike Srpske, uticala je da obavezno moramo sagledavati probleme i riješenje problema kroz sljedeće uticaje na našu ekonomiju, i to kroz:

- Uticaj na poslovanje
- Uticaj na finansije
- Uticaj na radne odnose

UTICAJ NA POSLOVANJE

Svaka kriza koja nastane u datim okolnostima i vremenu nosi sa sobom izazove oko zadržavanja poslovnih procesa i kontinuiteta u poslovanju. Mogućnost prilagođavanja preduzeća datim okolnostima poslovanja u krizi je segment koji će odgovoriti na mnoga pitanja o statusu i stanju ekonomije jedne države. Prilikom nastanka i proglašavanja pandemije u Republici Srpskoj pokazalo je da je samo 3% preduzeća poslovalo u punom kapacitetu, dok je njih 70% poslovalo djelimično ili od kuće, dok 26% preduzeća uopšte nije radilo (UUPRS Istraživanje uticaja COVID na

poslovanje 2020 godina, str. 8). Ovi podaci najbolje pokazuju i dokazuju da je ekonomija jako osjetljiva na krize.

Posmatrano prema broju zaposlenih, najizloženija negativnim uticajima COVID-19 su preduzeća koja zapošljavaju do 10 radnika, čime je ova grupa najranjivija. Otpornost na krizu su pokazala veća preduzeća, gdje skoro 50% preduzeća radi u punom kapacitetu u odnosu na 23% mikro preduzeća (UUPRS 2020, str. 9). Naime, mala, porodična preduzeća, ne mogu da prežive ni najmanje krize, dok velika preduzeća, imaju sposobnost da izdrže prve udare, ali sigurno ne i duge udare krize. Male porodične firme nemaju zalihe likvidnih sredstava, nemaju veliki obrt kapitala, pa su samim tim najviše pogođeni udarima krize.

Ono što je pokazala kriza i pandemija COVID, najveći udar su osjetili sektori ugostiteljstva, turizma gdje 95% preduzeća nije radilo, dok preduzeća koja se bave tekstilom, kožom i odjećom nije radilo 51% (UUPRS 2020, str. 10²).

Polovina poslodavaca je na krizu izazvanu virusom COVID odgovorila sa tri ključne mjere: skraćeno radno vrijeme je kao mjeru iskoristila četvrtina poslovnih subjekata, odnosno 27%. Otkaz ugovora o radu kao druga mjera je iskorištena u 20% slučajeva (UUPRS 2020, str. 11). Dok se kod 16% slučajeva pristupilo kolektivnom godišnjem odmoru (UUPRS 2020). Ovo je pokazatelj da je produkcija u prvim udarima pandemije dovedena na minimum, da je došlo do ozbiljnih promjena u načinu poslovanja privrednih subjekata. Promjenu načina poslovanja ili pružanja usluga je 76% preduzeća primjenilo, dok 24% nije mijenjalo način poslovanja (UUPRS, 2020).

Ekonomija Republike Srpske je pod velikim uticajem pandemije COVID, a samim tim i preduzeća koja posluju u tim uslovima. Ispitujući izazove koje poslovna zajednica vidi kao dominantne, odgovori na strani tražnje su dati kod četvrtine ispitanika, odnosno kupci i klijenti su pogođeni čime je obim kupovina manji, na što je odgovorilo 24%. Kao sljedeći faktor po značaju predstavlja ugroženost poslovnih partnera (22%), zatim problemi sa novčanim tokovima i redovno servisiranje obaveza prema radnicima predstavlja izazov koji je identifikovalo 20% anketiranih (UUPRS, 2020).

Upravo, ove ankete su pokazale da smo imali veliki broj preduzeća koji su vrlo senzibilni na krize, i za očekivati je da u zadnjem kvartalu

---

2 Vidjeti više na: Unija udruženja poslodavca Republike Srpske, Uticaj Covida 19 na poslovanje u Republici Srpskoj, <http://unijauprs.org/dokumenti/covid-19/covid-19-RS.html>

2020 godine, dođe do gašenja malih preduzeća, otpuštanja radnika u djelatnostima koja su najviše pogožena pandemijom, pada ekonomije, pada BDPA i ostalih pokazatelja.

UTICAJ NA FINANSIJE

Posljedica udara krize se ogleda prije svega na lošije poslovanje preduzeća, a najozbiljnija posljedica lošeg poslovanja se najviše odražava na finansije privrednih subjekata. Istraživanja koja su rađena u prvih mjesec dana nastanka pandemije u RS su pokazala, a pod pretpostavkom da kriza COVID infekcije potraje do 31. maja, jedna polovina poslodavaca očekuje veoma visok pad prihoda preko 50%, dok je 31% anketiranih poslodavaca u očekivanju da njihovi prihodi padnu u rasponu između 20% do 50%. Najveći očekivani pad prihoda je u sektorima hotela, ugostiteljstva, proizvodnji tekstila, kože i odjeće, i transporta i transportne opreme. Jedini sektor koji je zabilježio očekivanje rasta prihoda je sektor informacija i komunikacija, gdje je 6% ispitanih odgovorilo da očekuje rast (UUPRS, 2020: 18). Zaključak je vrlo jednostavan, a to je da prihodi u toku krize drastično padaju u sektorima koji su direktno pogođeni i koji su pod direktnim uticajem krize. Industrija koja nije pod uticajem, već koja je iskoristila priliku krize da raste, je IT industrija, koja bilježi rast prihoda i rast zaposlenih. Pored IT industrije, najmanji udar na prihode i broj zaposlenih imao je finansijski sektor, banke i osiguravajuće kuće, ali se kod njih ovaj uticaj krize očekuje krajem 2020 godine, i početkom 2021 godine. Post efekat krize će biti vidljivi u ovoj branši kroz smanjenje kreditnih aktivnosti, povećanju kreditnih gubitaka, pa samim tim je za očekivati da dođe do smanjenja prihoda.

Posebna pažnja prilikom sagledavanja i ispitivanja privrede kod krize COVID, je bilo pitanje koliko bi dugo mogli da izdrže pod restrikcijama poslovanja koje su bile na snazi u Republici Srpskoj i regionu. Istraživanje koje je radila UUPRS je pokazalo, citiram, „*Ukoliko bi se nastavila ograničenja iz perioda 08.04.do 30.04, za tri mjeseca bismo ostali bez 60% anketiranih subjekata. Na navedeno pitanje 7% anketiranih je odgovorilo da poslovanje mogu nastaviti za manje od sedmice, do 8 sedmica 29% anketiranih, do 3 mjeseca 24% anketiranih. Na ovo pitanje je 18% anketiranih odgovorilo da ne zna za koliko dugo može nastaviti poslovanje.*“ Ovo je dovoljan pokazatelj slabe i vrlo osjetljive ekonomije koju imamo. Ako na to dodamo i vrlo osjetljivu ekonomiju u okruženju, imamo dupli negativni efekat. Preporuka koja se izvodi iz gore navedenog je da država mora da razvija instrumente pomoći kako bi popravila i

povećala solventnost, likvidnost i održivost domaće ekonomije. Šok krize je vrlo bolan, ali oporavak od šoka dugo traje.

Finansijske institucije (banke, fondovi, osiguravajuće kuće i ostali) prilikom nastanka kriza, obustavljaju podršku, kreditiranje i finansijsko pomaganje privrede. Dolazi do promjene uslova kreditiranja, podizanja cijene kapitala. Istraživanje je pokazalo da tek svako deseto preduzeće ima vlastiti izvor finansiranja u obliku gotovine ili štednje. Pristup kreditima i zajmovima ima 41% anketiranih dok 43% anketiranih preduzeća nema pristup izvorima finansiranja (UUPRS, 2020).

Kada se ovome doda pad prometa, prihoda i dobiti, dolazimo do situacije da su preduzeća visoko zavisna od kreditnih sredstava. S druge strane ako znamo da najveći udar trpe mala preduzeća, oni će sigurno najteže dolaziti do novih izvora finansiranja, a samim tim će njihovo poslovanje najviše biti ugroženo.

Upravo, gore navedene anomalije, probleme i izazove ne može da zaobiđe ni budžete vlada, opština i gradova. Vlada Republike Srpske je u drugom kvartalu 2020. godine predložila a Narodna skupština Republike Srpske usvojila rebalans budžeta i najavila nakon dužeg vremena deficit budžeta. Izjava ministrice finansija Vlade RS na ovu temu je objasnila sve poteškoće u kojem se nalazi budžet Vlade RS, citiram „Prihodi su očekivano smanjeni. Ukupan pad prihoda zaključno sa aprilom je 104 miliona KM. Zbog poremećaja u ravnoteži između prihoda i rashoda neophodan je rebalans budžeta, koji bi trebalo da bude završen do kraja mjeseca. Srezaćemo trošenja javne uprave, nepotrebne izdatke, odgodićemo i neke investicije, a započete nastavljamo, jer se nivo privredne aktivnosti i razvoja mora održati. Sve obaveze redovno ćemo izmiriti, zahvaljujući ranijem suficitu od 77 miliona KM“³.

Rebalans je urađen po principu slabijeg rezanja troškova, zadržavanje izmirenja kreditnih obaveza, dizanje nivoa zaduženja i garancija. Kada se saberu buduća potencijalna zaduženja Vlade RS, javnih preduzeća, opština i gradova, Republika Srpska planira da se do kraja 2020 godine zaduži cca 700 miliona KM. Postavlja se realno pitanje, koji kreditori će uspjeti da zadovolje sve apetite, ako znamo da banke koje posluju na teritoriji BiH imaju svoje limite kreditiranja vlada i opština, i ako znamo da se BiH sa svojim kreditnim rejtingom ne može tako lako i jeftino zadužiti na inotrištima.

Pored toga cijena kapitala je porasla i ako poredimo kretanje cijena trezorskih zapisa Vlade RS na BLBerzi u januaru cijena je iznosila 0,00%,

3 više informacija o izjavi ministra finansija Vlade RS Zora Vidovic, maj 2020 godine <https://istinomjer.ba/rebalans-budzeta-republike-srpske-za-2020-godinu-do-kraja-maja/>

dok je cijena za iste trezorske zapise u avgustu mjesecu iznosila 1,50%. Kada se pogledaju aukcije državnih hartija od vrijednosti tj obveznica, cijena na početku 2020 godine je iznosila 2,20%, dok u aprilu 2020 godine je iznosila 3,00% (Vlada RS, Ministarstvo finansija⁴).

Za očekivati je da i krediti poslovnih banaka budu skuplji na tržištu, jer kreditni rizici koji se očekuju u narednom periodu podižu cijenu kapitala. Sve ovo dodatno otežava vrlo teške uslove za poslovanje privrednih subjekata, pa je za očekivati da mala preduzeća u ovoj krizi i nakon nje, ne budu imali pristupe izvorima finansiranja, a samim tim za očekivati je njihovo gašenje.

Kada se pogledaju rezultati istraživanja, više od jedne polovine preduzeća koja zapošljavaju do 10 radnika nema pristup izvorima finansiranja. Što je veći poslodavac povećava se učešće sopstvenih izvora finansiranja i učešće kredita i zajmova, tek svako deseto preduzeće ima vlastiti izvor finansiranja u obliku gotovine ili štednje. Pristup kreditima i zajmovima ima 41% anketiranih dok 43% anketiranih preduzeća nema pristup izvorima finansiranja (UUPRS, 2020: 33).

Kao jedan od zaključaka, za gore navedene probleme pristupa dodatnim izvorima finansiranja privrednih subjekata, je taj da je potrebno napraviti razvojne programe, pronaći modele jeftinih i dostupnih fondova za sve privredne subjekte. EU i Evropska centralna banka su donijele odluku o formiranju Fonda pomoći zemalja EU u iznosu od 750 milijardi EUR, i sigurno da će se na tržištu kapitala naći izvori koji će biti dostupni i za zemlje Zapadnog Balkana.

UTICAJ NA RADNE ODNOSI

Privredu Republike Srpske sa preko 80% čine mala i srednja preduzeća, tj preduzeća koja imaju 100 i manje zaposlenih radnika, u kojima 69% zaposlenih radi na neodređeno radno vrijeme, dok je ostatak zaposlen na određeno ili pod ugovorima (UUPRS 2020: 38).

Uticao krize izazvan virusom COVID je izazvao poremećaje na tržištu rada. Veliki dio poslodavaca je suočen sa dilemom koju mjeru sprovesti kako bi se sačuvala ekonomska supstanca preduzeća. Najveći dio poslodavaca 94% nije otpustio radnike u prvom valu krize, ali kako je kriza nastavila svoj uticaj, na udaru su se našli radnici koji rade na određeno vrijeme ili pod ugovorom (UUPRS 2020: 44). Velikoj većini ugovori nisu produženi, dok poslodavci ne vide kako će se poslovanje

⁴ više detalja naći na sajtu Vlada Republike Srpske <http://www.vladars.net/sr-SP/Cyrl/Vlada/Ministarstva/mf/PPP/ud/ka/Pages/default.aspx>

njihovim preduzeća nastaviti. Većina privrednih subjekata je pristupio minimalnom broju otpuštanja radnika, i to najviše kod onih privrednih subjekata koji zapošljavaju manji broj zaposlenih radnika. Razlog koji je najviše doprineo da poslodavci ne idu u masovna otpuštanja radne snage u toku pandemije, je odluka Vlade RS da pomogne poslodavcima i to na više načina:

- Uplata minimalne plate sa doprinosima za prva dva mjeseca krize, za one sektore koji su direktorno pogođeni krizom, i čiji je rad zabranjen odlukama kriznih štabova;
- Prolongacija uplate poreza na dobit za sve privredne subjekte;
- Agencija za bankarstvo RS je odnijela odluku o prolongiranju i moratorijumu kredita fizičkih i pravnih lica na period od 90 dana.

Ove mjere su rezultat mjera i zemalja u okruženju, i one su dovele da u prvih 90 dana trajanja pandemije imamo jako mali broj radnika koji je ostao bez posla. U odnosu na isti period prošle godine nezaposlenost u BiH je veća za 5.756 osoba ili 1,39 posto. Rast nezaposlenosti je uzrokovan smanjenom ekonomskom aktivnošću uslijed pandemije Covid-19, te se nezaposlenost od početka pandemije povećala za 16.694 osobe ili 4,14 posto. U odnosu na države regije to je najmanje povećanje nezaposlenosti. U istom periodu nezaposlenost se povećala u Srbiji za 6,36 posto, Crnoj Gori 11,84 posto, Sloveniji 12,59 posto, te Hrvatskoj 13,35 posto. Po ovim podacima, u FBiH nezaposlenost se povećala za 6,2% dok u Republici Srpskoj je nezaposlenost rasla samo 2,54% (Agencija za rad i zapošljavanje BiH)

Ono što se može izvesti kao zaključak ovog uticaja je: pod hitno je potrebno raditi na ubrzanju procesa prekvalifikacije radne snage koja nema dugoročnu perspektivu ili će zbog pandemije morati da oстане bez posla.

ZAKLJUČAK

Sprovedene analize, istraživanja i ankete koje smo navodili a koje je uradila UUPRS, treba da posluži kao osnova za početak zagovaranja jedinstvenih ekonomskih mjera u BiH i regionu, a u korelaciji sa mjerama koje sprovode zemlje EU. Interne procjene Unije udruženja poslodavaca RS bazirane na NOWCASTING⁵ metodi ukazuju da za prvi kvartal 2020. godine možemo očekivati realni ekonomski rast od 2,2%, dok su procjene

---

⁵ Nowcasting je metoda brzih procjena BDP-a koja u obzir uzima pokazatelje na mjesečnom nivou i putem statističko-matematičkih operacija pretvara te pokazatelje u očekivani kvartalni BDP

stručnjaka, MMF i EBRD-a da do kraja 2020 godine možemo očekivati pad BDP od 6%. (Stevanović, Ekonomski život Republike, 20 godina rizika i nagrade).

Od sadašnjih i budućih mjera zavisice formiranje očekivanja poslovne zajednice i javnosti. Jedna od osnovnih karakteristika ankete je prisustvo velike količine nezvjesnosti, što je i očekivano, jer poslovna zajednica se susrela sa šokom koji dugo nije viđen. Ekonomski parametri i informacije u javnom prostoru unose strah, sputavaju preduzetnički instinkt i stvaraju potencijal za negativnu spiralu kod poslovne zajednice. Prva procjena veličine ekonomskog šoka zasnivala se na izvještaju MMF-a koji je urađen za potrebe brze intervencije (Poslovne novine)⁶. Sve procjene se baziraju na recesionim očekivanjima oblika V. Odnosno brzo će doći do rasta ekonomske aktivnosti. Procijenjena ekonomska šteta koja se očekuje u Republici Srpskoj prema navedenim procjenama iznosi između 450 i 700 miliona KM za Republiku Srpsku. Karakteristike ovih procjena su da one nisu obuhvatile mjere, nego su one date kao osnova za definisanje mjera. Od intenziteta mjera, njihove uspješnosti i brzine zavisice i nivo stvarne ekonomske štete.

Ekonomista Saša Stevanović dao je mišljenje na koji način treba pokrenuti ekonomiju Republike Srpske „Najveći pokretač ekonomskog rasta u Republici Srpskoj je lična potrošnja, koja učestvuje sa oko 65%, zatim su u pitanju investicije sa oko 22%, državna potrošnja sa 20%⁷.“ S druge strane međunarodne organizacije su se bavile kretanjima ekonomija Zapdnog Balkana pa samim tim i ekonomiji BiH, i njihove procjene se ogledaju u sledećem „Odnos izvoza i uvoza će ove godine dati doprinos domaćoj ekonomiji koji se procjenjuje na 0,5% BDP, dok će doznake biti smanjene za oko 1% BDP-a. Tako ukupan procijenjeni negativni efekat na ekonomiju iznositi oko 0,5% BDP-a ili oko 55 miliona.“ (Procjena je urađena na osnovu Izvještaja: The Economic and Social Impact of COVID-19 : The Country Notes)⁸.

Poznata svjetska konsultantska kuća McKinsey razvila je dva scenarija globalnog toka ekonomije u doba COVID-19, i to:

- Prvi je scenarij zakašnjelog oporavka u kome Evropa i SAD doživljavaju vrhunac broja slučajeva koncem aprila, a pad u junu 2020. Kina i azijske zemlje bilježe oporavak i kontrolu

6 vidjeti više na <https://poslovnenovine.ba/2020/04/24/izvjestaj-mmf-a-korona-ce-bih-odnijeti-dvije-milijarde-maraka/>

7 Stevanović, Ekonomski život Republike, 20 godina rizika i nagrade

8 World bank group <http://pubdocs.worldbank.org/en/486361588146392647/WB-RER17-The-Economic-and-Social-Impact-of-COVID-19-Outlook-Hard-Times-Require-Good-Economics-Bosnian.pdf>

virusa koncem prvog kvartala ili početkom drugog kvartala. U ekonomskom smislu ovaj scenario predviđa pad potrošnje, investicija, nezaposlenosti i veliki broj stečajeva sa poljedicama po finansijski sistem. Recesija nestaje u četvrtom kvartalu 2020.

- Drugi scenarij je scenarij produžene kontrakcije u kome Evropa i SAD stavljaju pod kontrolu virus početkom juna 2020. godine. Međutim, potvrđuje se da COVID-19 nije sezonskog karaktera i on oživljava u jesen 2020. Poslije duboke recesije i brojnih stečajeva, oporavak se javlja u SAD i Europi u 2 kvartalu 2021, a i Kini u 1. kvartalu 2021.

Na osnovu ova dva scenarija jasno je da ekonomija BiH ulazi u recesiju kao rezultat isključivo vanjskih faktora, tj. pogodit će i efikasne i produktivne i dobro pozicionirane izvozne i domaće kompanije. Recesija će imati svoja sektorska i socijalno-klasterska obilježja.“ (McKinsey – COVID19, Resarch impact COVID)

Sva gore navedena istraživanja, podaci, zaključci i preporuke navode nas da dođemo do nekoliko ključnih zaključaka i mjera koje je potrebno sprovesti, kako bi na najlakši i najbezbolniji način amortizovali udare pandemije. Te mjere se ogledaju u sljedećem:

1. U uslovima rasta neformalne ekonomije, podršku privrede i oporavku ekonomije, potrebno je da nastavimo i pojačamo smanjenje fiskalnih i parafiskalnih opterećenja. Kroz ovu mjeru dolazimo do toga da bi privredni subjekti zadržali radna mjesta, povećali neto plate i smanjili rad na „crno“.
2. S obzirom na izražen problem likvidnosti kompanija sa izvjesnim efektima na rast nezaposlenosti i održivost sistema socijalne zaštite, potrebno je nastaviti realizaciju postojećih programa podrške rastu plata i povećanju broja zaposlenih u realnom sektoru. Ova mjera se mora ogledati u uvođenju povoljnih kreditnih linija za tehnološki razvoj, subvencionisanje kamata za realni sektor, kao i preuzimanje dijela kredita od strane Vlade RS.
3. Formirati Fond za pomoć najugorženijim sektorima u privredi, sa tačno definisanim mjerama i finansijskim sredstvima. Ovaj Fond treba da ima dugorčni karakter poslovanja za sve buduće krize koje mogu da nastanu. Republika Srpska je formirala sličan Fond koji doprinosi prevazilaženju problema privrede nastali usljed pandemije COVID⁹.

---

9 vidjeti više na <http://www.vladars.net/sr-SP-Cyrl/Vlada/Premijer/Media/Vijesti/Pages/3.vanrednasjednica2020.aspx>

4. Donošenje programa razvoja preduzetništva, prije svega za mlade s ciljem njihovog zapošljavanja , prvensveno u realnom sektoru. Pružanje podrške za razvoj i otvaranje „startup“ kompanija.
5. Dizajniranje mjera od strane Vlade RS koje će povećati ličnu potrošnju domaćih kupaca i klijenata, a sa ciljem razvoja i podrške malim i srednjim preduzećima.
6. Razvoj ekonomske diplomatije i pomoći poslovnoj zajednici.
7. Prekvalifikacija radne snage za one zaposlene koji nemaju dugoročnu perspektivu ili su žrtve pandemije.

THE INFLUENCE OF COVID-19 ON THE ECONOMY OF THE REPUBLIC OF SRPSKA

Srdan Šuput PhD

ABSTRACT: This work analyzes the impact of the COVID19 pandemic and, as well as the serious impacts that this pandemic has caused, how it has affected the huge disturbances of the global world economy, and thus the small and very vulnerable economies. In the given circumstances before the pandemic, however, the stable economy of the Republika Srpska experienced shocks and disturbances. No one can say, and time has shown, that there is an economy that can withstand the COVID pandemic. The economy simply stopped overnight, consumption stopped, the creation of new values stopped, jobs began to melt, so it is very interesting to monitor, measure and see what impact COVID has on the economy of Republika Srpska. We will show the effects of the pandemic on the economy of the Republic of Srpska through three influences, which have a direct connection on the economy and economic trends in the Republic of Srpska.

Keywords: economy, pandemic COVID 19, economic entities

LITERATURA

1. Unija udruženja poslodavca Republike Srpske, Uticaj Covida 19 na poslovanje u Republici Srpskoj, <http://unijauprs.org/dokumenti/covid-19/covid-19-RS.html>
2. Vlada Republike Srpske, Ministarstvo finansija Republike Srpske, Uredbe sa zakonskom snagom za saniranje štetnih posljedica virusa korona na stanje u privredi
3. Vlada Republike Srpske, Ministarstvo finansija Republike Srpske, rebalans budžeta za 2020 godinu, rebalans budžeta za 2020 godinu
4. Vlada RS, Ministarstvo finansija, Izvještaji sa aukcija trezorskih zapisa i obveznica Vlade Republike Srpske
5. Agencija za rad i zapošljavanje BiH
6. Dr Saša Stevanović, Ekonomski život Republike, 20 godina rizika i nagrade

7. Zakon o Fondu solidarnosti za obnovu Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske „ broj 52/14 i Uredba sa zakonskom snagom o Fondu solidarnosti za obnovu Republike Srpske, broj 37/20
8. World Bank Group, Ekonomski izvjestaj br. 17, Ekonomski i socijalni uticaj COVID 19 i izgled za Zapadni Balkan